प्रोफेसर नामदेव ताराचंदाणीअ जा

ईन्दड़ किताब

इन्सानी जिज्ञासा जी लम्बी कविता

मन्श नगरी

(देवनागरी सिन्धी ऐं हिन्दीअ में)

सिंधी कविता साहित्य

(आलोचना संग्रह)

मुक्तु चिन्तन

(नईं सोच विचार जो मज़मून संग्रह)

कविता जे आसपास

(कविता संग्रह)

विरक्ति

(कहाणी संग्रह सिन्धी ऐं हिन्दीअ में)

پروفيسر نامديو تاراچنداڻيءَ

جا ايندڙ ڪتاب

اِنساني جڳياسا جي لنبي ڪوتا

منش نگري

(ديوناگري سنڌي ۽ هنديءَ ۾)

سنڌي ڪوتا ساهتيہ

(آلوچنا سنگرهہ)

مُڪت چنتن

(نئين سوچ ويچار جو مضمون سنگرهہ)

ڪوتا جي آس پاس

(ڪوتا سنگرهہ)

وِرڪتي

(ڪهاڻي سنگرهہ سنڌي ۽ هنديءَ ۾)

انساني جڳياسا جي لنبي- ڪويتا

منش -نگري

نامديو تاراچنداڻي

منش-نگري

اِنساني جڳياسا جي لنبي ڪويتا)

رچناڪار : نامديو تاراچنداڻي
حق - واسطا : رچناڪار وٽ محفوظ
پهريون دفعو : 2011
قيمت : 100 روپيہ
ڪاپيون : 500
اِشاعت : رچناڪار طرفان
اڊريس : پروفيسر نامديو تاراچنداڻي
50، نارائڻ گارڊن، يش ڪامپليڪس
سامهون، گوٽري روڊ، وڙودرا 390021.
فون نمبر : 0265 - 2370546 - 09925008942
ٽائيپ سيٽنگ : اِسڪين ڪمپيوٽرس
3، راڌيشيام ڪامپليڪس، پاٽيا، نروڙا روڊ،
احمدآباد. فون : 9327007002

MANSH-NAGARI

(A Long Poem of Human Quest)
By. : Namdev Tarachandani

Copy Rights with Author

Edition First : 2011
Copies : 500
Price : ` . 100

Published by : Prof. Namdev Tarachandani
Author Address 50, Naryan Gardens, Off. Gotri Road,
Opp. Yash Complex, Vadodara - 390021.
Ph. : 0265-2370546 / 09925008942
E:mail : namdev@dotscoms.com
namdevtarachandani@gmail.com
WEBSITE : www.tarachandani.com/namdev
Printed by : Scan Computers
3, Radhey Shyam Complex,
Opp. S. T. Work Shop, Naroda Road,
Ahmedabad. Ph. 079-22836776 M. 9327007002

A LONG POEM OF HUMAN- QUEST

M A N S H- N A G R I

Namdev Tarachandani

(مُرڪزي ساهتيہ اَڪادميءَ جي اِسڪيم
’’رائيٽر-اِن ريزيڊنسي- جي سلسلي ۾ لکيل.
سهڪار : مهاراجا سياجي راءُ يونيورسٽي.
يونيورسٽي گيسٽ هائوس. بڙودا.)

[Written Under scheme Writer in Residency
By Central Sahitya Akademi, New Delhi
In Association with M.S. University
University Guest House, Vadodara.]

ڌيرج واري فرصت تائين
هيءُ ڪاويہ پُستڪ
نہ پڙهڻ جو عرض !

PRE-FACE	سرورق-اول
MANSH-NAGRI	منش- نگري
SOURCES OF QUEST	گيان -سوتر
VEDAANT	ويدانت
GEETA	گيتا
MAHAVIR	مهاوير
BUDDHA	ٻڌ
CHARVAK	چار واڪ
KABIR	ڪبير
SARTRE	سارتر
OSHO	اوشو
LAST WORDS	سرورق- آخر
THE HORIZON	اُفق

جڳياسا جاڳڻ تائين
سرشٽيءَ جي اُپٽار
اَجائي لڳندي آهي...
۽ پوءِ ٻيو سڀ ڪجهه !

ويدانت	گيتا	مهاوير	ٻُڌ	چارواڪ	ڪبير	سارتر	اوشو

چنتن ڪاويہ : منش - نگريءَ جي آس-پاس

گُذارش :

جڳياسا جاڳڻ تائين
سرشٽيءَ جي اُپٽار
اَجائي لڳندي آهي...
۽ پوءِ
ٻيو سڀ ڪجهه !

رِشي-مُني، هماليہ جي غفائن ۾، چانهه جو ٿرماس کڻي وڃي سمادي لڳائن؛ تہ بہ هنن کي، ايترو سُکون ڪونہ ملندو هوندو، جيترو مونکي مليو.

جڏهن مُرڪزي ساهتيہ اَڪادميءَ جي سيڪريٽريءَ جو اُتساهت ڪندڙ خط ۽ جڳ-پرسڌ مهاراجا سياجي راءِ يونيورسٽي آف بڙودا جي وائيس-چانسلر جو آجيان ڪندڙ خط کڻي، هاهي ڪئمپس جي گهاٽن وڻن وچ ۾، يونيورسٽي گيسٽ هائوس جي گهور ''ايڪانت-واس'' ۾ چوند ڪتابن جي سيرانديءَ اڳيان سمادي لڳائي !

لڳو، اکيون ٻوٽڻ سان، اسان اُتي آهيون - جتي چاهيوُن !

اِن طرح، هن چنتن-ڪاويہ لکڻ جو هيءُ سلسلو ڪيترائي مهنا هلندو رهيو...

پنهنجو پاڻ سان ملاقات جو ماحول هو جڻ !

۽ پنهنجو پاڻ سان مخاطب ٿيڻ جو بہ.

هيءُ ’’چنتن-ڪاويہ‘‘، مرڪزي ساهتيہ اڪادميءَ جي اِسڪيم- ’’رائيٽر-اِن- ريزيڊنسي‘‘جي سلسلي ۾، ڀرپور ڏيرج سان لکڻ جو موقعو مليو. جو سالن کان سانڍيل سپنو هو.
جن کي مون دل سان چاهيو آهي، تن مان ڪي هت ’’گيان-سوتر‘‘ Sources of Quest بڻيا آهن.
ٻڌ کي آتم-سات ڪرڻ لاءِ مان 1980 کان ديش-وديش اَڪيلو ڀٽڪيو آهيان. ڪبيرکي تہ مون هميشه خاص آتميہ پاتيو آهي. سارتر جي هوندي، هڪڙي فرينڊ کي، هڪ سال لاءِ پئرس ۾ رهڻ ويندي، هن جي سار لهڻ جي گذارش ڪئي هئي. ڪرشن منهنجو بہ ٻالپڻ جو ساٿي آهي. هن جي گرل فرينڊ راڌا جيان. البت مونکي مهاڀارت جو ڪرشن پريہ آهي ۽ مهاڀارت ۾ راڌا نہ آهي. جَين تيرٿ پاليتاڻا جي پر ۾ ڀاونگر ۾ رهندي ۽ جَين سنستا جي مهلا ڪاليج ۾ لنبي عرصي تائين هندي وشيہ جي ليڪچرار هوندي مهاوير جو پريچيہ ٿيندو رهيو هو. دِگمبر ساڌو بہ ڏٺا جي وقتي عام رستن تي بہ نر-وستر نظر ايندا آهن- هاڻ تہ T.V. تي بہ اچن ٿا !
ويدن مون کي اڳ ئي سنسڪرت نہ ڄاڻڻ جو پڇتاءُ ڪرايو آهي. چار ئي دِشائون ڳولهڻ سان ’چارواڪ‘ بابت جيترو ليڄي سگهيو آهي، مون کي اَچرج ڀريو رهسيہ لڳندو آهي اَڃا ! پر مان هن کي يا (هنن کي) چاهڻ ڪانسواءِ رهي نہ سگهيو آهيان.
۽ اوشو! ڪهڙي چنتڪ کي دنيا اول هڪاليو نہ آهي؟ اَپواد بہ ڏکيو ملندو. اوشو کي مون ڀاونگر ۾ ٻہ دفعا ويجهو ڏٺو ۽ ٻڌو آهي. تڏهن اَڃان هو ’اوشو‘ نہ ٿيو هو. اَدبي دوست شري ڪرشن لعل ٻجاج کي ان وقت لکيل هن جو هٿ لکيل خط ڏسي مون کي هڪ اِسراري اَنڀو محسوس ٿيو هو.

’اوشو ڪميونہ‘ ۾ وڃڻ کان بہ وڌيڪ رومانٽڪ!
اِنساني-جڳياسا جي هن لنبي ڪويتا ۾، روايتي ڪويتا بجاءِ چند مُڪت ’’نئين-ڪويتا‘‘ طور سچاٽل سرشتو اَپنايل آهي، جو اَصل ۾ وڌيڪ ڏکيو پنڌ آهي. مون ’’ڦل جي اِڇا‘‘ ڪانسواءِ جي ڪوشش ڪئي آهي. البت اُدم ۾ ڪسر ڪرڻ ڪار نہ آهي- نہ ڪئي آهي !
پر دنيا تہ انجام ڏسندي آهي. اِهو توهان جي ڪومل هٿن ۾ آهي. اَصل ۾ خود ڪويتا هت ڪنهن حد تائين نِمِت آهي جَڻُ! پنهنجائپ سان پڙهڻ سان ڪويتا سني نہ هوندي، تہ بہ سُني لڳندي. ڪويتا نہ هوندي، تہ بہ ڪويتا لڳندي.
ڪويتا جو وٽڻ
توڙي نہ وٽڻ
عارضي دوکو ٿي سگهي ٿو...
بهتر پانڪ پلجي ويندا آهن تہ هو ڇا پڙهي رهيا آهن.
ڪويتا پڙهندي، ڪجهہ وري پڙهڻ ضروري لڳي تہ سمجهو تہ ڪويتا ۽ پانڪ جي دوستي ٿي رهي آهي.
ڪويتا، نہ لکڻ سوَلي، نہ پڙهڻ. ٻنهي ۾ ڏيرج کپي. حسابي-ڪتابي-سياٽپ ۽ چترائيءَ ڪويتا سان ڪڏهن دوستي ڪانہ ڪئي آهي.
هرجڳياسي من کي پنهنجا ويچار عزيز هوندا آهن. پر آگرهہ نہ! توهان جي سهمتي بہ اَکين تي- اَسهمتي بہ! هونءَ ڪوبہ ڀاوُ يا ويچار پوريءَ طرح هُڊ روپ ۾ اِظهارڻ بہ مشڪل آهي. نہ ئي ڪو ويچار اسان لاءِ آخرين هوندو آهي. ڪڏهن تہ اسان پنهنجو پاڻ سان بہ سهمت ڪانہ ٿي سگهندا آهيون.
اهو ئي تہ آهي ’’من جو سنگهرش‘‘!

اَڪثر حقيقت کي اَنومان پرِياوِت ڪندا ٿا رهن.
مون بہ هڪ طرح ”صحيح نظر ايندڙ“ Verisimilitude جو سهارو ورتو آهي. انڪري ڪوبہ نتيجو نہ، اِنساني سوچ ۽ جڳياسا ئي، هن چنتن ڪاويہ جو وشيہ آهي. چاهيندي بہ مها-ڪاويہ جي Classics جي روايت جي پرياوَ کان بچڻ مشڪل محسوس ٿيو آهي.
هڪ طرح هن ڪاويہ جو اَصلي نايڪ آهي- ”پاڻڪا!“ منش جي روپ ۾.

وري بہ هڪ عرض :

هيءُ ڪاويہ-پُستڪ آهي.
شاستر يا اِتهاس نہ آهي.

اِهو نُڪتو ڪيترين هنڪائن جو سماڏان ٿي سگهي شايد. پر پنهنجين بي شمار مرياڏائن کان اِنڪار نہ آهي بلڪ سِرُ جُهڪائي قبول آهن !
مرڪزي ساهتيہ اَڪادميءَ جو ۽ ان جي سنڌي صلاحڪار بورڊ جي ڪنوينر دوست واسديو موهيءَ جو مان شڪرگذار آهيان، خاص ڪري دستخط سڏاري ڏيڻ ۽ قيمتي سُجهاوَ ڏيڻ لاءِ.

ها-

توهان ڪجھ چوڻ چاهيو تہ وڻندو.
ڪجھ بہ !
اِنساني براديءَ لاءِ پرڻام.

-نامديو

گيان ليڪن
مهتائن جي نالي ۾
اَهنڪارن جو پهاڙ !
گيان جي پورڻتا ۾
اگيان جو بہ اگيات-واس !
پر
منش-نگريءَ ۾
گيان کان سواءِ
گذر ڪٿي !

ويدانت	گيتا	مهاوير	ٻڌ	چارواڪ	ڪبير	سارتر	اوشو

سرورق-اول
منش- نگري

مان هت نئون آهيان!

هن اجنبي دنيا ۾
ڦيريون دفعو گهمڻ آيو آهيان!
توهان ڪٿي رهيل آهيو؟
سراءِ ۾ !

مان به.

اَڇو ته ڳڌجي اُفق جي چمڪ ڏسُون
-دُور-دُور.

سچ پڇو ته مون کي ته هيءَ دنيا ڪڏهن پنهنجي ٿي ڀاسي
ڪڏهن پرائي!

ڪڏهن ساپيا !
ڪڏهن سُپنو !
ڪڏهن مٿيا !
ڪڏهن معنيٰ ڀري !

توهان جي نِرڙ تي هيءُ رنگ !
اَڇا ! تلڪ ! ڌرم جي نشاني.
مان ته...
مان اهو سڀ ڇا ڄاڻان.
مان هت نئون آهيان.
هن اَجنبي دنيا ۾
ڦيريون دفعو گهمڻ آيو آهيان !
منش- نگري !

○

مٿي! واه !
آسمان جي تارن جي
هيرن مڙهيل چادر !
رات ڀر چمڪي
هيٺ چمڪ هيرن جي!
گُل ۽ ڪنڊا
ڀاڪُر پائي سمهيل !
ڪائنات جوُن ڇڻ اَکيون ٻوٽيل !
دِشائون سڀ سُنسان
ٻَڌي ڪئي آهه پاڻ ۾
روشنيءَ اَنڌڪار سان !
سنسار سارو
ڇڻ شانت ساگر ڪارو !

هلڪو هلڪو چنڊ
رات ڀر ۾ جُوان ٿي ويل !
پريا هوندا توهان ٻه
رات ڀر مون جيان
چانڊنيءَ جا ڍُڪ
ٻُڪ ڀري !
هاڻ
پرڀات ويلا
وڻن جي ساون پنن کي چُهندا
سونهري سج جا ڦهريان ڪرڻا
ستن گهوڙن تي سوار
جدا-جدا پنڪ ڦهلائي
چاڻ چمڪيا
روشنيءَ جا ڦوهارا ڪٽي.
چاڻ-
مڏر سر آلا پيو !
ڪوئل سُريلي ڪوُڪ جو
چاڻ-
اَسُرَ جي ڦڏيري هير جون لهروُن
تَنَ سان گڏ
من کي ٻه ڪنديون سيتل !
-چاڻ
قدرت جو ڪومل چُهاءُ
ڏيري-ڏيري
رات کي ڏانواري
ڏينهن ۾ تبديل ڪندو
-چاڻ
○

توهان تہ گياني-ڌياني !
نديءَ ڪناري صبح سوير
ٿي ويا مشغوُل
جپ-تپ ۾ ڌيان ۾ !
ليڪن مون کي پنهنجي اَڱيان سان
ڪانہ ٿي ڪڏهن هڪايت !
چِتَ جي شانتيءَ لاءِ ڪڏهن
ڪَانہ ٿي ڪا لڙائي من سان !
توهان جو هيءُ ڱُنڱُنائڻ
دلڪش آ ليڪن
آهن منهنجي سمجهہ کان ٻاهر
منتر هلوڪ مگر !
ڏاڍو آ ڏُکوئيندڙ !
هو گيان سارو مون لاءِ
توهان جو ناتو ڀُڳن کان
اسان جو آ ناتو نئون !
ٿئي ڍپ گيان کان-
پر ڇا ڪجي
ڇا نہ ڪجي !
مان هت نئون آهيان
هن اَجنبي دنيا ۾
ڦهريون دفعو گهمڻ آيو آهيان !
منش-نگري !
○
واهہ !
اَچو تہ گڏجي

اُفق جي چمڪ ڏِسُون
ڏِسُون رنگين گُلن جو مُسڪرائڻ
فرش تي حاضر ٿيل
ڪائنات جي ڪرت ڪار ڏسُون !
ڏسون جوش
جوان نديءَ جي وهڪري جو !
نرت ڏِسُون- ناچ ڏسُون
رِم-جِهِم رِم-جِهِم
نديءَ جي فرش تي ڪرندڙ
بُوند-بُوند بارش جو !
دوُر ! دوُر!
اُفق جي لالاڻ ۾
قدرت جو هرمائيندڙ چهرو ڏسُون
آڪاش چمڻ جي چاهه ۾
اُڀ ۾ ٻولهيون اُڏامندڙ پکين کي
ڌرتيءَ جي سُڳند ماڻڻ وارا
مستيءَ ۾ چوُر پَسون ڏِسُون !
ءَ پَسُون
قدرتي ڪرشمو قدرت جو !

○

واهه توهان جو هَنرُ نادُ !
گيان جو وقت اَچي ويو هايد.
سچ پڇو ته
گيانوان ٿيڻ به مشڪل-
گيان-مُڪت ٿيڻ به مشڪل !

اَگيان منهنجو پهريون ساٿي
گيان کان ويجهو
گيان کان پنهنجو
گيان کان سنهنجو !
اَصل کان
اَصلي دوست اَگيان سان دوستي-
پرهاڻ
اَجنبي دوست گيان سان به دوستي !
سچ پڇو ته
مان ته پنهنجي اَگيان سان خوش
پنهنجي اگيان سان مون کي
ڪانه ٿي ڪا هڪايت ڪڏهن !
گيان جي اگيان اَچڻ سان
اَگيان کي ته ماٺ وٺي ويئي جڻ !
رهڻ لڳو آ اگيان هاڻ
لڄ کان لڪي-لڪي !
اَگيان آهي آڪاش جيان مُڪت
گيان پر
ڌرتيءَ جيان محدود
اَسيم گيان جون
سيمائون به اَسيم
هنڪائن ۾ قيد
جئن
پرٿويءَ جون حدوُن- بي حد !
اَگيان آ هڪايت کان ڇٽل
گيان پر
سنديهه ۾ سهڪي سدا
ڇا دوستي هاڻ اگيان سان

اگيان جيان رهندي لڪل؟
گيان جي تہ آ دوستي مشڪل !

○

گيان-اَگيان پاڻ ۾
اَصل ڪان ويري !
اَگيان-
ورڪتي دنيا ۾ر جي !
گيان-
آ سڪتي دنيا ۾ر جي !
مان خوش هوس
پورڻ اگيان سان
ڪئن رهان خوش
اڏوُري گيان سان !
گيان تہ آ
اڏورو بہ-
اُلجهيل بہ !
اَگيان آهي جهرڻو نرمل
گيان ليڪن
مجتائن جي نالي ۾
اهنڪارن جو پَهاڙُ !
گيان جي پورڻتا ۾
اَگيان جو بہ اَگيات-واس !

پر
منش-نگريءَ ۾
گيان ڪانسواءِ گُذر ڪٿي !

.گهڻو پوءِ
لوڪن کي خبر پيئي
ڀارت ورش جي
پنجن ندين واري
ڏاکڻي پنجاب ۾
سنڌو نديءَ جي ڪناري
اَچي ڏاڙهيءَ وارو
اِهو گوري رنگ جو سُهڻو ڀڏو ئي
برهما هو !

گيان-سوٽر

ويدانت

هايد-
پنج-پنج هزار سال اڳ
ڪيئي پنڊت
عُمر ڀر جي سوچ جا سلا
پوکيندا رهيا...   پوکيندا رهيا.
برهمانڊ جي ڌرتيءَ تي!
اُنهن ۾
عقُل جي عَرِق جي پاڻيءَ ۾
گِيان جي ڪويتا ساڻ
اَنيو جي عِلم جي ڀاڻِ
وجهندا رهيا...   وجهندا رهيا...
سالن جا سال   سالن تائين
اَگني وايوُ ۽ سِجَ جي سَهايتا سان
اُهي سلا

وڌي ٿيا وڻ وڏا!

گِيان جي ڦلن سان   ٽمٽار!
ڇائڻ شروع ڪيو
اُنهن وڻن پوءِ

آهستي-آهستي!

○

پنهنجن وڻن جي ڇانوَ ۾
اَڇي ڏاڙهيءَ وارو
گوري رنگ جو هڪ سُهڻو ٻُڍو
ويٺي-ويٺي
ڏاهپ ڀري ڪويتا ۾
گِيان جا سوٽر

ٻُڌي به رهيو هو
گُنگنائي به رهيو هو!

هنن جي رِشين جي پوٽن جا پوٽا
۽ ڏوهٽا به
پنهنَجن پوکيل ٻَنن جي
ڦرُن کي ٽيڪ ڏيئي
روز...   روز...
نوان...   نوان...
سَلوڪ رچيندا رهيا...
رچيندا رهيا...
گهڻو پوءِ
لوڪن کي خبر پيئي
ڀارت-ورش جي
پنَجن نَدين واري
ڏاکڻي پَنجابَ واري
سِنڌوُ نَديءَ جي ڪناري
اَڇي ڏاڙهيءَ وارو
اُهو گوري رنگ جو سُهڻو ٻُڍو ئي
برهما هو!

○

ڪلام-الله !
الله-لوڪ !
سالن ڪان   سالن تائين
پنهنجي واتان ڳايل
برِهم-واڪيه جوُن
بنديون ناهي
گيان- وان سنَهِنتائوُن جوڙي
رَچيا
برهمڻ-
آرڻيڪ-
۽ آخر ۾ اُپنيشد
ائين اول رچيو سو رِگويدُ!
دُنيا جي پهرئين ڪويتا
هڪ اِسرارا!
وري!
ڪرم-ڪانڊ وارا مَنتر ملائي
پوءِ رچيو سو يَجُرويدُ!
وري
ڀَڪتي-ڀاوَ جا ڀريا سلوڪ
سو بڻيو سامَويدُ!
ويد-تِرويڻيءَ جو
ڄَڻ ڪو سنگم
گِيان جي باهه ۾ تپيل
۽ گيان جي بارش ۾ ٻڇيل
ڀوُت-پريت جا ڀرم-ڀولا
تنتر-منتر ساڻ ملندا رهيا
مِلندا رهيا

۽ آخر نهيو سو اٿَرويدُ!
آرين وهاريو جڻ
ڏارين کي ڀر ۾!

○

ويدن ساڻ ائين آيا وري-
هرِ ويد جا اُپ-ويد سُري!
منُش جي صِحت جو اونو-
آير-ويدَ کنيو پاڻ تي!
ڌَنرُ-ويدَ
راڄ-ڪاروبار سنڀاليو
گنڌَرِوَ-ويدَ
سَجايو
سنگيت ۽ ڪلا کي!
اِستاپتيه-ويدَ
ڪيو شلپ-وديا جو ورڻن.
هزارين سال هلندا هليا-
پر   -وقت جي پرواهه ۾!
وقت ايڏي ڀلوان
ڪونه بَخشي ڪنهن کي!
هزارين سال
وڻندي رهي واڻي ويدن جي
پر وقت اهڙو به آيو-
وقت جي لکن لوڏن ۾
لُڏي لڳا لکين سلوڪ!
اکر ويد جو الٽو ٿي
اکر بڻيو ديو جو!

اَڪرُ ويد جو سُلتو ٿي
ڄڻُ اَڪَرُ بڻيو 'وديا' جو!
واٽي ويدانت جي اوس ڇِٽ-دَرشَنَ ۾ سمائي!
پر
وقت ايڏو ٻلوان
ڪونہ بخشي ڪنهن کي!

○

وارتائون ويدن جوُن
گِيانَ جا فَصلُ هزارين
ڪو اِسرار   ٻُڌيءَ جو!
ڪو چمتڪار   چِنتن جو!
سَمايو سڀ هن هماليہ ۾!
پر
وقت ايڏو ٻلوان
ڪونہ بخشي ڪنهن کي!

○

ڪرم ڪانڊ جا ڪنڊا
وڪوڙيندا ويا...   وڪوڙيندا ويا...
ويدن جي وِشواس کي!
ڪونہ ڪڇيو ويدن کان بہ
پوڇہ اَنتر-وروڌ جو!
مهان ويد بہ هاڻ
گهُرڻ لڳا دُعا
وقت کان
وڏي عمر جي!

پر
وقت ايڏو ٻلوان

ڪونہ بخشي ڪنهن کي
اَنڌ شرڌا جي سَڳي پيڻُ
شرڌا جي پيڙيءَ ۾ سُوار
وِشواس ويدن جو
نهاريندو رهيو   نهاريندو رهيو
وقت جي درياهہ ۾!
پر
وقت ايڏو ٻلوان
ڪونہ بخشي ڪنهن کي!

○

اَرٿُ ويدن جو
اَڳُ بہ سنڪٽ ۾!
اَرٿُ شاسترن جو
اَڄُ بہ سنڪٽ ۾!
ديو پاٺا   ديون جي پاٺا
ڪونہ بڻي ڪڏهن ليکن
لوڪن جي پاٺا!
اَنوُ مانَ جي پايي تي بيٺل
پرماڻَ رهيا پَرِوَس
وِگيان يُگ جي ٻُڌيءَ جي
اُدارتا جي اڳيان!
پلائيءَ جا سنديش سڀ
رهيا شرڌا جي وس ۾!

ڪاٿ سگهيا سَهي سي
سنهي سُئي سنديھ جي!
ليئا پائيندا رهيا اَچا بہ
وقت جي اکين ۾!
پر
وقت ايڏو پلوان
ڪونہ بخشي ڪنهن کي!

O

اوس-
مايا جو موهہ
۽ موهہ کان مکتي
ويدن ڪئي وس ۾
پر اِنساني وسواس
ڪئن ڪجي قابوُ؟
ٻَڌي رکيائونس ٻَڌيءَ کي هَرڏا جي زنجيرن سان
ڏَپَ جي پڃري ۾
لوڀ جي چمڪندڙ ريشم سان
ڪڏهن پاپَ سان
ڪڏهن پُنَ سان
ڪڏهن نَرڪ سان
ڪڏهن سُرڳ سان
ڪڏهن پوين جنمن سان
ڪڏهن پنرجنمن سان
ڪرم سان ڪڏهن
ڪڏهن ڦل سان
جيوَ سان ڪڏهن
ڪَڏهن آتما سان !

۽ وري پرماتما سان!
پر ڪونہ وريو
ڪُجهہ قائمي!
ڏُکيو ٿي ويو منش لاءِ
ها ۾ هاڻ ملائڻ ها!
مُسڪرايو جڏهن منش-
چَپن ۾ چُپ-چاپ !
ائين ٿي-
ويد-شاستر
برهمَ-سوُتر
بڻجي وَيوُن
جڻ پوٿيوُن پنڊتن جوُن !

O

لکہ هاباس لکڻ وارن کي
لوک ويچارا نردوش
اَنڪائي وينا اک
پُراڻ گرنٿن جي پويان-
ڀاڳوت جي پَر ۾!
ڪَرڙُ پراڻ چاهي بڻيو
مِرتيو پُراڻ-
پَدَمُ پُراڻ ڏني مگر
شڪنتلا ڪاليداس کي!
اسان کي بہ مليا اَچتي
مهاتم مهان گيتا جا!
اِسڪنَدَ پُراڻ ڪئي
ڪَٿا ست نارائڻ جي!

ڀاڳوت ڏِنو لوڪن کي
ڪِرشن لوڪ رنجڪ
۽ ڪرشن کي بہ ڏني
بنَسرِي راڌا-نام جي!
اِئين-
لوڪ-رس جوُن پُراڻ ڪٿائون
ڪافي ھُيون   ويدن کي وسارڻ لاءِ!
ڀَرَ
وقت ايڏو ٻلوان
ڪونہ بخشي ڪنھن کي!
○
اِنسان جو ڪرم
ويدن جو ڌرم
ڳولھيندو رھيو   ھرِيڪ ۾
اِيشورَ جي مھما جا
روز اَرٿ   نَوان... نوان
اَڃا تائين
اِيشوَر ۽ ڌرم جا ناتا-رشتا
نالا ۽ نِشان
ڪَرم ۽ وِساھَ
ڇو نہ ٿيا طيءِ
ڪير سَليندو ڪنھن کي؟
○

ھر.
اِنسان جي اندر ۾-
جاري آ ڪُرڪيتر ڪو!
۽
جاري آ لڙائي
پنھنجن جي
پنھنجن سان!

گيان-سوُتر

گيتا

گيتا جو گيت
ياَ ڪو سُرڳ جو سنگيتِ!

○

آدي پَرِوَ کان
سُرڳ-آروهڻ جو
ڪَرشمو هڪ اَنوکو
هزارن سالن جو!
اَرڙهن پَرِوَ ڄَڻُ
ڏاڪا هئا سُرڳ جا!
۽ وَري پيوُن بڻيوُن
ارڙهن وِکوُن سُرڳ جي سفر جوُن!
وهنوار ۽ ويچار جي ياترا!
اَرجن وِچاد يوڳ کان
ياترا سنياس يوڳ تائين
گيان جا اَڏياوَ-
سنسار جو سڀ کان وڏو ڪاويہ!

○

مَهاڀارت-
مَها ڪاويہ ناهي فقط
اِنساني من جو ساڳر آ!

سوچي سگهي جيترو ٿو من
سَمايو سڀ هن ساڳر ۾!
سياڻپ جا موتي سوين-
مَنَ-وِرتيوُن اَڻ-مَيوُن
ڪٿائون اَڻ ڪٿيون- ڪلپنا کان بہ دوُر جوُن!
ساڳر ۾ گِيانُ-گَنگا-
گيتا جو گيت!
يا ڪو سُرڳ جو سنگيت!

○

برهم- وديا بہ هن ۾-
هن ۾ ئي برهم-سوُترا!
ڀڳوان جا ڳايل اُپنيشد بہ
۽ هن ۾ ئي يوڳ هاسترا!
سندر ڪلپنا ڪنهن جي!
ويدَن جي ڳانءِ
ڏِئي اُپنيشد جو کير
ڏهي ٿو ڪرشن
ڄڻ اُپنيشد ارجن لاءِ!
ڪرشن سارٿي اَرجن جو
اَرجن سارٿي
اِنساني ڀاونائن جو!
جَڳت جي جِڳياسا جو هيءُ
گيتا جو گيت
يا ڪو سرڳ جو سنگيت!

○

هُرِ
اِنسان جي اَندر ۾
جاري آ ڪُرڪيتر ڪو!
۽
جاري آ لڙائي
پَنهنجِنِ جي پَنهنجِنِ سان!
نِشڪام ڪَرم جي يوڳ ڪانسواءِ
اوناسي آتما جي وِهواس بنان
ڪِئن ٿئي ممڪن   جيت من ورتين ٿي
وراٽ درشن ڪان سواءِ؟
○

اسان لاءِ ته
وڏو ڀڳوان   ويد وياس!
ڪِرشن کي ڪرشن بڻايو جنهن
ارجن کي ارجن!
سِرشٽيءَ کي سُلجهائڻ لاءِ
اِيشور جي سرشٽيءَ ۾
”ايشور جي سرشٽي“
سَنسار جي سڀ کان سندر ڪلپنا!
ڌرتيءَ جا مُذهب اَڪثر
قبولين اِها ڪلپنا
ڪِرشن جي گيتا جيان!
○

آتما جي هن هاستر سان

ساکيات پرماڻ جي   وراٽ ساکياتڪار سان
اِيشور-پاونا جيتيو   اِنسان جو من!
مُنجهيل مَنُ   مُنجهيل ماڻهوءَ جو!
پِتڪڻ کان پَڇِي-
آيو ڪرشن شرڻ!
اَرجن جيان!

اَوناسي آتما جو وِهواس
بَڌيو
وِناسي ديهه جو ڏِلاسو
نئين جنم جا نَوان-وَسترا!
مِرتيو هوڪ   سَهڻ جي
سگهه ملي!
مرتيو-لوڪ کي!
○

سُرڳ جي ڪامنا
۽ ساڃهه ملي-
نرڳ کان ڇُٽڻ جي!
پرلوڪ جي فِڪر ۾
پاپَ جي پَرهيز جي!
پُڃ جي پرک جي
۽ پُڃ جي پوک جِي پڻ!
○

لوڪ رکشڪ بار بار
ذِڪرُ ڪيو گيتا ۾

اَهنسا جو ٻہ
گانڊيوَ جو ٻہ!

گانڊيوَ ڏاري ارجن لاءِ

ڪَتري جي فرض جو ٻہ!

ارجن جي ٻي-وسي-
يُڌ نہ ڪرڻ جي ٻہ!
يُڌ ڪرڻ جي ٻہ!

○

اِنسان تہ هونءَ ٻہ ويچارو
حالتن جي داس!
مرضي نَرَ-ناريءَ جي!
ڪهڙي چونڊ بچي اِنسان لاءِ؟
نہ جنم جي   نہ جيئڻ جي بچي!
مرڻ جي ٻہ ڪٿي آ   نِمِت ٻڻجڻ کان سواءِ؟

○

چوُنڊ تہ ڪرشن جي!
ديوتائن ۽ اِندر
دئيتن ۽ پهلاج
مُندن ۽ بسنت
ندين ۽ گنگا!

چونڊ تہ ڪرشن جي!
پانڊوَن ۽ اَرجن
اِندرين ۽ مَنُ
نکشترن ۽ چَنڊُ

پراڻين ۽ چيتنا
واڻيءَ ۽ اوم!

چونڊ تہ ڪرشن جي!

ڪهڙي چونڊ بچي آ   اِنسان لاءِ؟

منَش جي تہ هڪڙي ئي منشا!
فقط موکش جي!
چَڻُ- مَها-مِرتيو جي!
ڪونہ چاڻي-
پيو موکش-دُوار
منش-ماتر
ڪرشن-شرڻ کان سواءِ!
بس اِهوهڪ ئي هاستر
آيو هن جي سمجهہ ۾!

○

وڏي نمرتا سان بار-بار
پُڇيا اَوس اَرجن
گيان جا رهسيہ!
ڀڳوان ڪرشن کان.
پر
اِهو ڪونہ پڇيو
چو ٿو ڀوڳي-
ڪو اَڻ-چاڻ
ڪرمن جو ڏنڊ

منَدُ-ٻُڌي منَش
يا اَڀوڳُ اِنسان!

ڀار-

۽

ڀڄو !

سادي سمجھہ وارو-   عام آدمي!

ڇا ڄاڻي-   ويچارو

ڏيان مارگ

گيام مارگ   يا ڪرم مارگ!

ڇا ڄاڻي   ويچارو

سَتو گڻ   يا رَجو گڻُ

۽

تَمو گڻ جا   گڻُ-دوش!
يگيہ ڪَرم ٻہ
هن جي پَھُچ ڪان پري!
اَرجن اِهو ٻہ ڪونہ پُڇيو!
ڪَتري۽ جا فرض
ڇو آهن ڪتري۽ جا!
يا
ڇو آهن فرض؟
نہ ڪَتري ٿيڻُ   هن جي وس
نہ وري
ڪَتري نہ ٿيڻ   هن جي وس

ارجن اِهو ٻہ ڪونہ پڇيو
راجائي اَپلاڪا وارا يگيہ
ڇو ٿا گهرن
پرجا ڪان آهوتي
هنن جي پُڇڻ جي!
لوڪن جي حيثيت ئي ڪيتري!
ديو ياشائي
آديش ٻہ اُوهان جا!

رڇيو ٻہ پاڻ!

سمجھو ٻہ پاڻ!

حالتن جي ڪٺ پتلي   اِنسان

ڏورِ هِن جي   هردم
مَداري مُراري۽ جي هٿ ۾!

○

سوچ ڪٿي آ
مانسڪ گهيري ڪان ٻاهر جي
هرِ هَرڏالو۽ مَن جي   وَس ۾!
رهڻو هن ڪي
آسڪتي۽ ڪان مُڪت!
سُک ۾ سُکي ٿيڻ
دُک ۾ دکي ٿيڻ
ڀرم ڀئي ڀل   آسڪتي۽ جا!
گيتا جو گيان يوگ   ڪئن سمجھن سڀ
اڪيون ڀوڻي اندر جوُن

ٿيوُن نِرليپُ
چاهي ڪهڙي بہ اِسٿتي   ڪهڙو بہ سنجوڳ!
گيتا جو گيت
يا ڪو سُرڳ جو سنگيت!

○

گيانيشور جي گيانيشوري
يا
گانڌيءَ جو اَناسڪتي يوڳ
جَڻُ
بادرايڻ جا   برهم سوُترا!
گيتا جي ست سوَ سلوڪن جا
سمورا سنڪلپ سڌ ٿيا!
ارجن جي موهہ ڀنگ ۾!

ڪرشن سارٿي ارجن جو
ارجن اِنساني ڀاونائن جو !
جڳت جي جڳياسا جو هيءُ
گيتا جو گيت
يا ڪو سُرڳ جو سنگيت!

○

گيان-سوُتر
مهاوير

وَرڌمانُ مَهاويرا!
جَئِنُ-ڌرم جو آخرين تير ٿنڪرا!
راجڪمارُ راجا سِڌارٿ جو
راڻي ترشلا جو!
تياڳ ۾ بہ اڳرو!
تپسيا ۾ بہ اڳرو!
نہ ديهہ ڪي پنهنجو سمجهو هن
نہ جڳت ڪي!

○

ديهہ تہ هونءَ بہ
ڀاڙي جو مَڪانُ
دُنيا نالي جي سَراءِ ۾!
چَون ٿا چوڻ خاطر
مَهاوير بہ ماڻي جواني نالي ماتر
پَنهنجو وواهہ بہ رَچايو هِن
ءِ پڻ ڪَنيَا جو ڪَنيادانُ!
داستانُ هيءُ شِويتامبرن جو مگر
ڪونہ قبوليو دِگمبرن دِل سان
دِگمبرن جي دل پڌايو
نَہ ديهہ ڪي پنهنجو سَمجهو هِنَ
نَہ جڳت ڪي!

○

جَئِنُ ڌرم جو- ''ج''
جَڻُ اَهنسا جو- ''ا''
خوُد ڪي ميسارڻ ۾ مَگر
ڪهڙي- ''آتم-هنسا!''
ڪَهڙو اِڇا مرتيو بهتر

’’آَن-هن‘‘ جي ورت ڪان؟
راجا-راڻيءَ ائين-
مهاوير بہ ڇڏي ڏني
مايا دَنيا داريءَ جي!
سنسار سمورو هونءَ بہ
ڏُکن جو درياهہ
ڏُکن کي ئي هن
پنهنجو بڻايو دل سان!
نہ ديهہ کي پنهنجو سمجهو هن
نہ جڳت کي!

○

هر حالت ۾
هر شيءِ جو
ڪير ڪري ٿو تياڳ؟
مهاوير کان سواءِ!
آڪرين وستر تائين!
هن لاءِ تہ بس
ديهہ بہ پَرائي
دنيا بہ پَرائي!
دُنيا پر ڪونہ پرائي
سمجهہ اِها سُهڻي اَڃا!
نہ رهيو ڪو پنهنجو هن لاءِ!
۽ نہ ڪو پرائو هن لاءِ
سڀ ڪجهہ تِياڳڻ ۾ وري
اَڏ-وستر جو ڪهڙو موهہ؟
ڪافي آ قدرتي لباس
قادر ڏنو جو قَدر ڪري!
هميشه رهيو سو ساڻ!

نہ ديهہ کي پنهنجو سمجهيو هن،
هن نہ جَڳت کي!

○

دِگمبر جي ديهہ جا وستر ٻئي
هميشه رهيا هِن ساڻ
هڪ دِشا ٻيو اَمبر
مهاوير جو پنهنجو پاڻ
چڻ بڻيو پنهنجو پهراڻ!
نہ ديهہ کي پنهنجو سمجهيو هن
نہ جڳت کي!

○

مهاوير جي واڻي
سَداچار جي ڪهاڻي
ڪونہ سمجهي هن ڪڏهن
ضرورت ڪنهن اِيشور جي!
سداچار کان سواءِ ٻَلا
ڪِهڙو بچي ٿو ڌرم اَدا!
مَنش کي مُنجهايو مَتان
ڌِرم کي سَهج بڻايو هِتان!
دُنيا دنگ رهجي ويئي
اِيشور جي ڪلپنا ڪيڏانهن ويئي!
ڪُجهہ بہ نہ گهرجي جنهن کي
ڇو اِيشوار ڪپي تنهن کي
نہ ديهہ کي پنهنجو سهجهو هن
نہ جڳت کي!

○

مَهاوير جي مهما
مهما هر مَنش جي!
سَرَلتا ۽ پويترتا جي!
سنجم ۽ سنتوش جي!
مَهاوير جي مهما
مهما هر مَنش جي!
سَچ ۽ تپسيا جي!

برهم چريہ ۾ ورَڪتيءَ جي!
مَهاوير جي مَهَما
مَهما هَر مَنش جي!
ڪِميا جيَ.
نِمرتا جي.
سي سَمايا سيپئي هن چت ۾!
نہ ديهہ ڪي پنهنجو سمجهو هن
نہ جڳت ڪي!

○

تِپسيا جي ڪَٺورتا
ڪانہ ڏِني ڪنهن ايتري!
ڪِروڙ ڪان ڪنارو
ڪنهن نہ ڪيو اڳُ ايترو!
ڪِميا هِن وٽ ايتري-
ساهَن ۾ هَوا جيتري!
ڏيان گِيانُ يوڳ هانتي
مارَگ مِڙيئي مِلَن
دُک سَهڻ جي واٽ تي!

○

سُک جا پِتڪوُ او مُسافر
مَنزل تُنهنجي ڪانہ سُڃاتئَہ!
مَهاوير جي مهما
ڪير سمجهندو ڪيتري!
ٻارهن سال تپسيا جا
ٻارهن يڳ ڪئن گذري ويا!
نہَ ديهہ ڪي پنهنجو سمجهو هِنَ
نہَ جڳت ڪي!

○

رنجش وارن ڪان ڪَرڻ پاسو
ناهہ ڪم ڪَمزورن جو!

ڪايا جو ڪَهڙو فڪر
رَهڻو ڪنهن کي قائمي؟
ٻيو ڪهڙو آ وِرِتُ
چُپ رهڻ کان بَهتر ڀلا؟
ترين تي ڀوڄَنُ ڀائي
جو نہ آهي ڪافِي
سَنساريءَ جي نيزاريءَ کان
بَچڻَ ۾ ڀَلائي!
پَنجن ورِتَنِ جو اُهو سار
هَرِمُني جي جيِون جو آڌار!
مَهاوير جي چيتنا
هَر چِتَ ڪي چِتايو
اِمڪان جَتايو
ٻِئي جي صحيح مُڃڻ جو!
سَرِوَ جيِوَ سَمانُ
سِڌانت آ سُهڻو آوس
وَرجايو ڀر وَر-وَر ڪري
ويڪ ڪي هن وَهنوار ۾!

○

جو راڳ ۽ وئراڳ
رهيا وَرهين کان ويري!
جو نہ پريم کي پوتر بڻايون
سوارٿ کان آجو ڪري!
بنا ويڪ تہ پريم پڻ
موهہ جي مايا سمان!
موهہ جي مايا کان ڀلا!

ڪِئن مُڪت ڪريون پريم کي؟

○

ڇو نہ ڪري ٿو ڪِميا
هَرِ جيِوُ
هَرِ جيِوَ کي!
ڪنهن جيِوَ سان
ڇو ڪوئي ويرُ آ
ڪنهن جيِوَ کي!

○

سونَ چانديءَ جا ڪَئلاش
ڏِيوس پل اَنيڪ
ڪونہ پوءِ بہ لوڀي ڪو
تِر ماتر تِرپت ٿئي!
جيِو ئي بِرهمُ آ
۽
نِراسِڪتيِ بِرهمُ چريہ!
هِڪَ آسڪتي ئي جيوَ کي
ڀَرَمَ ۾ ڀُلائي!
ڀين سان لڙائي
کهڙي سورهيا ئي تنهن ۾!
سورهيا ئي تہ سورهيائي
جيِتڻُ پنهنجو پاڻ کي!

○

ڪِروڌُ وِڇائي پريم ٿو،
اَيمان وڇائي ونيہ کي

مايا وڇائي ٿي مترتا
لوڀ ٿو سڀ ڪجهہ وڇائي!

○

آلِسيءَ ناهِہ سُک نصيب
نِندرُوُن ڪَندڙ کي نہ وِديا
آسَڪتيِ وَئراڳ وِڇائي
هنَسا پَسَمُ ڪري ٿي دَيا!

○

جِنيشور جو گِيانُ
راڳ دَيُ هنسا جو
راڳَ جو دَيُ تِياڳُ
واٽ اَهنسا جي ڏَسي!

○

مَهاوير جو ڌرم
ڪِن اَڪرن جو مرم
ڪِميا ڪريوم مِڇامي ڏُڪڙم!
رَس ۽ رُوپ بنا
بِنا سُواس ۽ اُچار
جوڙڻ بنا جُڙي چيتنا
آواز بنا جو اَنومان!
شُڌ- آتما
اِتي-ڪٿي!

○

وَرڌمانُ اَکر اَهنسا جو
اَهنسا ۽ ڪروڻا جو
ڪروڻا ۽ ڪِميا جو

اَپُتي وڏڻ جي آس جو!

○

مَهاوير جو دَرِشَنُ
دَرِشَنُ جَڳُ گِيان جو
گِيان جو چَرِتر جو
چَرِتَر جو ڪِميا جو
ڪِميا بنا
چرتر بنا
ڪِروڙين دِيپڪ اَنڌي اڳيان!

○

اَهنسا ئي سنڪلپ
هَرِ آهرم جو موُل
هرشاستر جو رَسُ
هَر وِرِتَ جو سار!

○

مَهاوير جي واڻي
ڪِنارو ڪرم ڪانڊ ڪان
وارَنِ جو تِياڳ پڻ
ڪِئن بڻائي شِرَمَڻُ ڪنهن کي!
هِڪَ جهڙي وهنوار سان
شِرَمَڻُ بڻايون هر ڪنهن کي!
اوم چوڻ سان ئي بَس
ڪونہ بڻجي بِرهَمَڻُ ڪوئي
بِرَهمُ چريہ سان اوسِ
بِرهَمَڻُ بڻجي هر ڪوئي!

جَهنگلواسُ سان پڻ
ڪيرُ بڻجي ٿو مُني ڪوئي؟
گِيانُ هيئين سان هنڍائي
مُني بڻجي هَرِ ڪوئي!
ڦاٿل ڪپڙن سان ڪڏهن
ڪئن بڻجي تَپسوي ڪوئي؟
تَپسيا ڊُواران اوس
تَپسوي بڻجي هر ڪوئي!

○

جيئن جيئن آڪيو
تئن-تئن گُذاريو
جيون نِرليپ اَهڙو
ڪونہ ڏٺو جَڳَت ڪڏهن
مَهاوير ڪو اهڙو
نہ ديهہ کي پنهنجو سمجهو هن
نہ جڳت کي!

○

اَتيءَ ڪان سُري-پُري
چونَ وَنُون
واٽ-وِڇين!
سازُ بہ سلامت!
سُرُ بہ سَلامت!

گيان-سوُتر
ٻُڌ

سدارَٿ سُڃاڻي ورتا
ڏُکن جا اَصلي ڇهرا
سُکن جي نقاب ۾!
○
هِماليہ جي چرڻن ۾ هڪ چمڪات ٿيو!
جَڏُهن پورڻما جو پرڪاش ٿيو-
گوتم جو آغازُ ٿيو!
○
ماتا مايا ديوءَ تہ-
ديهہ بہ ڇَڏِي-دُنيا بہ ڇَڏِي
پَرَ دُنيا لاءِ ڇَڏِي ويئي
مايا جو مُڪتي-دوُت!
سدارٿ سُڃاڻي ورتا
ڏُکن جا اَصلي ڇهرا
سُکن جي نقاب ۾!
○
هِڪڙو هو راجڪمارُ
نالو هِن جو رامچندر
گهَرُ ڇڏيو هِنَ عارضي
سيِتا کي پَرَ ساڻُ کڻي!
راجڪمارَ گوتم ليڪن
گهرُ ڇڏيو هو قائمي
سيتا بہ ڇڏي پنهنجي-

پنهنجي ممتا بہ ڇڏي!

○

مهان ٿي ويئي رات اها
رات موهہ-ننڊ جي مهماجي!
پر ڪونہ سُڃاتو ڪنهن درد اُهو
جو يشوڌرا ۽ راحل ڏنو

○

مَهان رات موَنُ رَهي
ڏُکيا ڏينهن ڏسندي رَهي
ڏسندي رَهي ڏُکيا ڏينهن!
ڏسندي-ڏسندي مهنا ٿيا
مهنا ڪيڏا سال بڻيا!
هڪ رات اَچانڪ نِڪلو ٿيو!
مَهان صبح کي اُن جنم ڏنو!
گوتم کي تنهن گيان ڏنو
۽ آتم جو پرڪاش ڏنو!
سڌارٿ سُڃاڻي ورتا
ڏُکن جا اَصلي چهرا
سُکن جي نقاب ۾!

○

ٻُڌ-پرڪاش جا اُهي ڪرڻا
اَڃا بہ پيا چمڪن
اُن پپل جي پنن تي
آڪاش ۾ بُلند ٿيو جو
خاموشيءَ جو پڙاڏو سو

ٻُڌجي آواز اَڃا تائين
ٻُڌِم-شَرڻَمِ-گڇامي!

○

تو چيو:
پنهنجي پرپور جواني
راجڪمار پرپور ماڻي!
مون چيو:
اَڻ ڇاڻل آنند ڇڏڻ سولو
ڇاڻل سُک بہ ڪٽي تو ڇڏجي!
تو چيو:
پنهنجي ڏُک سان- دکي هرڪو-
دک کان دوُر ٿيڻ چاهي سڀ ڪو!
مون چيو:
پنهنجي ڏُک سان- ڏُکي هرڪو-
پَرَ
پَرَ-ڏُک سان- ڇو ڏُکي ٿئي ڪو!
تو چيو:
پير-پيغمبر پَندِ پيا
پرائي
پنهنجي پيڙا مان!
مون چيو!
سدارٿ پَرَ پَندُ پيو:
پرائي
پَرائي پيڙا مان!

○

پَندِ پيو سدارٿ

اکين ۾ ڪروڙڻا جو سَنديش کڻي
ڏُکن جا ڏَڳ پُڇندو رهيو... پُڇندو رهيو...
پيهي وِيو
پنهنجو پاڻَ ۾!
در-در ڀٽڪي   دُوُر... دُوُر...
ڏُکن جا در ڪَڙڪائي
پَن-پَن کان پڇندو رهيو
پتو هر ڏُک جو!
هوُندو ضرور!   ڪوتہ حِيلو
پيڇو ڪَنهنجو!   جو ٿو ڪري ڏُک
پُڇندو رهيو هو
پَنهنجو پاڻ کان!
سُک وساري سالن تائين!
ڏُک جو ڪارڻ ڪهڙو آ؟
آخِر
ڏُک جو نِوارڻ ڪهڙو آ؟
○
هڪ گَهڙيِ اِها بہ آئي
آتم-ڪوچ ٿي سَجائي
هن جي اَندر ۾ آواز آيو
آتما کو پَرَلاءَ ٻُڌايو
ڏُک جو ڪارڻ - لوڀ
لوڀ جو ڪارڻ - موهہ
هر منش وٽ ڪارڻ بہ ساڳيو
هر منش وٽ نِوارڻ بہ ساڳيو!

خاموشي جَڻ ٿي ويئي شانت
ٻَنَ-ٻرپَتَ ۾ گهور ايڪانت!
سدارٿ سڃاڻي ورتا
ڏُکن جا اَصلي چهرا
سُکن جي نقاب ۾!
○
بس ڳالهہ بہ ايتري!
ويٺي رَهي وَڻن مٿان...   ورهين تائين!
ورهين تائين!

ساري دُنيا کي سَتايو جنهن
ڏُکن سندو سو درياهہ
سُکن جي ڪامنا-رَهت
هِڪڙي مُٺ ۾ بند!
بَس ڳالهہ بہ ايتري!
پَرَ جَڳ کي ڪٿن ويساهہ وِهي!
دُنيا ويچاري... ويچار ۾
ڪِٿن هوندو ايترو سَولو
ڏُکن جو دُوُر ٿيڻ!
ڏُکن کي اَچڻ ئي نہ ڏيو!
پر ۾...
بس!
سُکن کي اَچڻ ئي نہ ڏيو...
پر ۾...
بس ڳالهہ بہ ايتري!
ڏُک بہ پرم!

سُک بہ پرم!
موھہ جي پُنئين در کان
اَوَلِ لوڀ لِيئو پائي
سري اَچي پوءِ سُک
لکي-ڇپي
پوءِ پوين پيرَن سان
پُٺ ونئي ٿو دُک!
بس ڳالھہ بہ ايتري!
ڀَرَ
جَڳَت کي ڪٿَن ويساھہ وهي؟
جَڳَت ٿو پرماڻ گُهري!
ڪونہ ڏسي ڪڏھن ڪارڻُ دنيا
ڏسندي آ بس اَنجامُ دنيا!

○

تو چيو:
دُنيا جي درد جي دَوا بہ هِڪڙي!
دُنيا جي درد جي دُعا بہ هِڪڙي!
مون چيو:
پريم جو پيغام...
آ پُڇ جو پغام!
تو چيو:
ڏِيان ڏَرِيوُن! هيءُ لوڪ سَنواريوُن!
ڏِيان ڏَريون! پَرلوڪ سنواريون!
مون چيو:
اَتيءَ کان سُري-پُري

ڇو نہ وَئوُن
واٽ وِڇين!
سازَ بہ سَلامت!
سُرُ بہ سلامت!
تو چيو:
وھنوار جا پنھنج هيل ياد ڪرا
اَٿ درھن بہ!
ڏھہ آديش بہ!
مون چيو:
ڏاھو ٿيءُ!
ڏھہ پُڇ ڪٿُ...
ٿي چِتاوَ نہ وِسارا
ڀُڏاپو روڳُ ۽ موت!
تو چيو:
نَفِرَت مِٽائڻ لاءِ پريم ڪپي!
مون چيو:
دَيا ۽ ڪروڻا بہ...

○

مَن ورتين جي ’مان‘ کان مُڪتي
مارِگُ آ موکش جو
’مان‘ جو ٻلا پوءِ
ڪھڙو ڪَمُ بچو...

○

ٻوڙ هئي... اڳ... ٻڪ ٻوڙ هئي...
ياچِ

اَنڌڪار ڪان اَنڌڪار طرف!
پوءِ...
روشنيءَ جوٽِرِورو
پنهنجو پاڻ ڪان پاڻ طرف!

○

ٻُڏَ-ٻڏايو
هيٺين سان هنڍايو
اِڇا مُڪتي... مارِڳُ آ هر موکش جو!
ڇا جو سُک... پوءِ ڇا جو ڏُک...
سداچار جي اوٽ-موٽ
نہ سنگهرش... نہ سنڪٽ...
ڪانہ پوي ڪا ضرورت پوءِ
ڪنهن ايشور جي ڳولها جي!
مَنَ ٻُڏيءَ جو سنگم
هردي وسي قائمي!
ٻُڏَم...هرڻم...گڇامي!

.اُتم سُک تي پلا
ڇو نہ اڏڪار اِنسان جو!
هن برهسپتيءَ کي
اَوس هوندو
لِڪُلُ ڪو وردان!
جَڳُت تو سان نفرت ڪندو
پر
هلندو تنهنجي راهہ تي!

گيان-سوُتر

چار واڪ

گوتم ٻُڌ جي آس-پاس،
چارواڪن به-
مِٽي-واٽيءَ جي پاڻيءَ سان،
ويچارن جا وڻ پوکيا- پنهنجا! پنهنجا!
سُکواد جا سلا ڪڍي!

○

اُتم سُک جي ڪامنا-
ڇو آهي گناهہ ڀلا!
ساماجڪ هوا سامهوُن جي!
پوءِ به-
دنيا هڪ طرف!
چارواڪ ٻئي طرف!
ساهَس هو عجب جو-
۽ وشواس پنهنجو پاڻ ۾!
جڻ کو ڏکيو منش هو

يا کو جُنوُن پنهنجو پاڻ ۾!
اُتم سُک تي ڀلا-
ڇو نہ اَڌڪار اِنسان جو!
هِن برهسپتيءَ کي
اَوس هوندو
لِکَلُ کو وردانُ!
جَڳُت توسان نفرت ڪندو
پر-
هلندو تنهنجيءَ راهہ تي!

○

ويدن وروڌي کٿا به
ويدن جيان پُراڻي
ويدن جي وروڌ ۾
ڪرم ڪانڊن جو ڪچرو ڪڍي
هڪ
ٻِيو ڀرياڻون ڀاڪُر ۾!
ساڳئي سمي جي ساڳي وات
ويدن جو ٽيٽو وروڌ!
چارواڪ ٻُڌ ۽ مهاويرا!
ٽنهي سامهون ٽِڪيو ڪئن،
پوءِ به
ايشور-
اِنسان جي آستا ۾!

○

دُنيا سِرُ جُهڪايو-

ٻُڌ جي ڪروڻا لاءِ!
مهاويري جي اَهنسالاءِ!
چار واڪن ڪونہ قبوليو پر-
پَر لوڪ جو اُڌار!
من ڪي ماري-
هن لوڪ ۾!
ٻين جنمن جي سُک لاءِ-
هن جنم ۾ ڏُکي ٿيڻ،
کھڙي سياڻپ اُن ۾!

○

ڇاجو سُرڳ!
ڇا جو نرڳُ!
ڇا جي آتما-
ڇا جو پَرماتما!
ڏني پرماڻ ڪان گھٽ-
ڪونہ قبول ڪجھہ پيو!

○

هجي نہ آتما اگر
۽ نہ آ پرماتما اگر
پوءِ نئون جنم-
ڪنهن جو ڀلا!
ڪونہ ڏيئي سگھيا سياڻا -
چار واڪن کي،
سياڻپ ڀريو سنئون جواب!

○

نہ ٻُڌ جي ڳُڳ ڇڏي!

نہ مهاوير جي ڳُڳ ڇڏي!
چار واڪ جي نندا ۾-
ڪسر ڪنهن ڪانہ ڇڏي!
اَڏياتم ۽ سُڪواد-
آيا آمهون سامهون!
ڪئن ٿئي ڪو ميل مگر-
هڪُ ڌرتي- ٻيو آڪاش ۾!
لوڪ ليڪن چُپ چاپ
چاهڻ لڳا چار واڪ کي!
سُک تي ڀلا
ڇو نہ اَڌڪار اِنسان جو!
ٻچيا ڪونہ چارواڪ مگر-
نفرت جي آگ کان!

○

چار واڪ پوءِ بہ ڪِلندا رهيا-
سياڻن جي سياڻپ تي!
ديهہ ڌاري منش لاءِ-
ديهہ سواءِ سڀ ڪوُڙ!
ديهہ ئي تہ دنيا آهي!
ديهہ سان کھڙي دشمني!
ڪنهن ڏنو آ سَياڻو
نہ ڏسندو ڪو مرڻ پُڄاڻان!
مرڻ سان تہ منش لاءِ
مري سارو جَهان سدا لاءِ !
هڪ اِنسان جو موت

ڪونهي ڳهڻ قيامت ڪان

○

هجي ها- ڪو ايشور اگر
ويچارو ڇا ڪري ها ڀيو مگر!
اَڏياتم ڪورو سُپنو
نراڪار ۽ نراڪار!
ڀوَتِڪ جَڳتُ هن جيوَ لاءِ-
ساڪيات ۽ ساڪار!

○

ڀَرَمَ ڀُلايل ڀراتا
عيش ڪريو بس عيش!
اوڌر تي تہ اوڌر تي
ڍُڪ گيهہ جا ڀريو دل تي!
اَڃا تہ ڪونہ موٽيو ڪوئي
وَصوُلِڻَ قرض ڌرتيءَ تي!

○

ويچارن ۾ ناستڪ
آچار ۾ آستڪ
سمجهڻ ڏکيو پر سُر
چار واڪن جي سوچ جو!
پرٿوي جل تيج وايو-
ڪونهي ڀيو تت اِنسان!
قدرت ۽ آ ڪرشمو-
پورو پنهنجو پاڻ ۾!
ڪام-۽ پرشارٿ هڪڙو
بس-ارٿ رهي ٿو ساٿ ۾!

ڌرم جي ڪا جاءِ ناهہ-
مرڻ ۽ موکش اَڪيلو آهہ!

○

جيو جڳت ۽ ايشور-
من مايا ۽ مهيشور-
من بهلائڻ لاءِ بهترا!
سَزا ڏئي يا دان ڏئي-
راجا ڪان پوءِ ڪهڙو ايشورا!
آتما جي اَمرتا-
ناهي ڪجهہ ڀيو مگر
ترهنا اِنسان جي!
پُنر جنم جي ساٿ جي
اَڀلاکا اِنسان جي!

○

ڀلو ٿئي چار واڪن جو-
پورڻ ناستڪ پوءِ بہ،
اُتم سُک جي اَڀلاکا رکي!-
پَشچمي دنيا ڪٿان سکي!
زوربا جي زورَ تي!
دنيا جي هيءَ دنيا واري
اَڄ بہ لڪل روپ ۾
چار واڪن پُٺيان ڇري!
اِيشور ڪان آستڪا وارا
اِيشور ڪان آجا ٿيا!
سِياڻپ سموري اوتي بہ
چار واڪ پر چُپ رهيا

اُتم سُک جي ڪامنا
چو آهي، گناهه ڀلا!
اُتم سُک تي ڀلا!
چو نہ اڏڪار اِنسان جو!

○

اَڏياتم يا سُکواد ۾-
اَتيءَ ۾ اَنڌڪار!
ميل ٻنهي جو لازمي-
چِٽڱَ ٻاري ڪو تجلو ڪري!

○

ﭘوچا پاٹ مٹيا جٹيا-
ڪبير ڪي ڪڏهن ڪونہ وٹيا!
مٹيو هڪڙو من جو-
ڪافي هو ڪبير لاءِ!

گيان-سوُتر

ڪَبِير

ڪبير جو اهو ڪمال
چلڪي اَڏائي اکرن ۾
گيان مالا مال!
پنڃ صديون پريرو
نديءَ جي نير وٽ
نيروءَ جو چڻ نورچشم
نيما لڌو هڪ لعل
قاضيءَ ڪوليو قُران
نالو نڪتو ڪبير جو!

نماڻو بہ نهنو بہ!
سخت ۽ ڪنور بہ!
گرهستي ۽ وئراڳي بہ-
هندو بہ مسلمان بہ-
ڪبير جو اهو ڪمال-
چَلڪي اَڏائي اکرن ۾
گيان مالا مال!

○

اکين ڏٺي جو عاشق
پنهنجي مرضيءَ جو مالڪ!
نرنجن ۽ نشڪام-
چت ۾ رام جو نام!

سڄ چوڻ جي سَگهہَ-
ڪبير ۾ ڀرپور!
معاف ڪري نہ پنڊت کي
نہ ئي مُلن کي موُرا!
نہ ڪورو ڪورِي ڪَبيرُ-
نہ صوفي بڻيو سمورو!
اِنسان اَول ۽ آخر-
پنهنجو پاڻ ۾ پورو!
اَٿ ئي پهر الک سان-
اک ملائي اک ۾،
پل-پل پڪاريو رام کي-
سانڍيو هر ساهہ ۾!
ڪبير جو اهو ڪمال
چلڪي اَڏائي اکرن ۾
گيان مالا مال!

○

سَنهي تَندُ ملائي ناهي
جهيڻي چادر گيان جي!
اَنگ ڍَڪيا اَکرن سان
دين-دنيا جي لڄ رکي!

○

دنيا پڙهي پيئي ڪرم يوگ
ڪرم يوگي ڪبير کي مگر
ڀڳتي يوگ ڀانءِ پيو!

○

ڪويتا ڪونہ ڪبير ڪئي-

وائي هن جي هرڪا مڱر،
اَرِکود ڪويتا بڻجي پيئي!
ڪبير جو اهو ڪمال
چلڪي اَڍائي اکرن ۾
گيان مالا مال!

○

جيئڻ جي واٽ سکندا رهيا-
سياڻا سڀ جا سڀ!
ڪبير سکيو اول پر
مرڻ، مرڻ کان اڳ!
پوڄا پاٺ مٺيا جٺيا-
ڪبير کي ڪڏهن ڪونہ وڻيا!
مٺيو هڪڙو من جو-
ڪافي هو ڪبير لاءِ!
ڪبير پياسو رام جو-
نت نت وينو پيءُ!
نراڪار رام ڪبير جو-
جنهن جو ماءُ نہ پيءُ!
پاونجاهہ رکيائين پاهر-
پہ هن لاءِ ڪوڙ!
ر ۽ م ڪافي هئا-
رام ۽ رحيم لاءِ!

○

ڇٽ- درشن جي کِٽ-پِٽ
۽ ويد بہ ويڙهي رکيائين،

جل ۾ وڏائين ڪنپ-
ڪنپ ۾ جل وڏائين!
بوُند آتما-پرماتما سَمندُ!
سمنڊ سمايو هِنَ بوندُ ۾!
مُڪتي-مُڪتي ڪري مُئا
ڪونہ ڄيا سي مُڪت
ڪبيرُ ڪونہ مُڪتي گهري
ڪَبيرُ مُڪتيءَ کان مُڪت!
اکر سِڏا سنوا ڻا-
لڱن ڻا ڇڻ ٻاڻ!
لاجواب ڪري ڇڏين پر
تير هن جي تَرِڪَ جا !
هار بہ آ من جي
۽ من جي آ جيت!
من وديا جو اَڪابر اَهڙو
اڳ ڪونہ لڌو ڪنهن پوٿيءَ ۾!
ڪبير جو اهو ڪمال
چلڪي اڍائي اکر ۾
گيان مالا مال!

○

عِشقَ مَستانو اَللهہ جو-
هوشياريءَ کان دوُر!
دنيا ۾ رهي ڪمل جيان
پر دنيا کان دوُر!
اکري گيان کان علحدي-
سادي سهج سڀاجهي-

واڻي ڪبير جي ليڪن
مها ڪاويہ جي مَٽِ!
سڀ ڀومي بنارس هن لاءِ
سڀ جل گنگا -جل
من رهي جي نرمل
چيَن رهي ٿو چت ۾!
اَندر جو آواز اهو-
نِرگُڻ-سَگُڻ کان دوُر!
ڪبير جو پيغامُ پر-
ناهہ محتاج ڪنهن پنٿ جو!
اَڍائي اکرن جو شاستري-
ڪبير پنڊت پريم جو!
سِرُ ڪري صِدِقُ صدقي
هليو هيڪلو پاڻ سان!
پورب ۾ پرڀو چيو
اولهہ ۾ ڪنهن الله
ڪبير دل ۾ ڏٺو مگر
گڏ ويٺل رام-رحيم کي!
ڪبير ڪونہ قبوليو-
بنارسي دُوار سرگ جو!
سُرگ مگر لهي آيو-
ٻڻجي گُلن جو هارُ!

○

سڌارڪ هن جي اَندر جو-
ڪبير جي ڪويءَ کي
ڇو نہ سگهيو هارائي

ڪيرُ ٻُڌائي!
محنتي پيشو ڪبير جو-
ڇو نہ سگهيو ٿڪائي!
ڪيرُ ٻُڌائي!
جاتي-پاتيءَ جي سياست هن کي-
ڇو نہ سگهي جُهڪائي!
ڪيرُ ٻُڌائي!
وقت سامهون ٽَڪرائڻ جي-
طاقت ڪٿان پيو پائي!
ڪيرُ ٻُڌائي
هيٺِ جاتيءَ ۾ رَهي
ڪئن مُلا براهمڻ سان ٽڪرائي!
ڪير ٻُڌائي!
اکر گنگنائي
ڪئن ڏکيا ڇند چوائي
ڪير ٻُڌائي؟
هو آخر ڪير ڪبير؟
ڀڳت هو يا سنت هو
هو گياني يا رهبر
يا ڪو خدائي نور هو؟
ڪير ٻڌائي؟

○

ڪبير جو اهو ڪمال
اڍائي اکرن ۾ ڇلڪي
گيان مالا مال!

.ڪانءُ هئي ڪا هستي !
ڪنهن اِيشور جي-
ڪڏهن بہ !
دل سارتر جي پر ڏُکي ٿي!
خبر اها دکدائي
ڪاش ڪو افواهہ هجي ها!

گيان-سوُتر
سارتر

آخر هڪ ڏينهن-
سارتر ڪٿي آيو-
خبر اِها دکدائي
اِيشور جي غيرحاضريءَ جي!
دنيا جي چوراهي تي!
هستيواد جي ٽِريءَ تي لکيل.
ڪانءُ هئي ڪا هستي!
ڪنهن اِيشور جي-
ڪڏهن بہ!
دل سارتر جي پَرَ دکي ٿي!
خبر اِها دکدائي
ڪاش ڪو اُفواهہ هجي ها!

○

ڪِن پڻ پڻ ڪئي-مشڪي،
ڪِنِ آنا ڪاني!
ڪِنِ ڪَنڌُ جُهڪائي قبول ڪيو-
ڪي ڪلندا رهيا- ڪاوڙ مان،
۽ چپ ٿي ويا آهستي-آهستي!
هستيواد جي ٽِريءَ تي لکيل-

خبر-
ٻاهڻ جي جرئت-
ڪانه ڪئي ڪنهن-
اَڃا تائين!

○

جيان پال سارتر-
آدمي پنهنجي دُنيا جو
اَڃا اڌ صدي اڳ-
هٿ ملايا هن-
توسان-مون سان!
ڪونه مليا خيال پر
هرڪنهن سان هن جا!
سائمن دي بوئا جيان!
ساٿ نڀايو سائمن-
سدا لاءِ سارتر سان!
ري گهريو لاثما!

○

سارتر سدائين رهيو
سائمن جي ساٿ ۾!
ڇا جي شادي!
يا گهر-ٻار
دنيا داري اَهڙي-
ڪونه قبولي ڪنهن ڪڏهن!

سارتر جي سنگ ۾
رهيو سائمن جو ساٿ
هن سان حياتيءَ ڀر!

○

ناستڪ نئين دنياجو-
خالق جو نه رهيو
رهيو دوست خلق جو!
اِيشور ڪان سواءِ!
دُکي هوُ دنيا ۾!
ڪونه قبوليو هن-
اِيشور جي هستيءَ کي!
پنهنجي هستي مِٽڻ تائين!

○

ناستڪ نئين دنيا جو-
سياڻو ۽ سڀاجهو
گهڻو بار انسان جو
ڏنائين هلڪو ڪري!
بنا-اِيشور جي دنيا ۾-
رهڻو آ اِنسان کي!
سدائين ۽ اَڪيلو
ٻُڌايو سارتر جي سوچ
ٽيندو موت سان آ مڪمل
حساب سمورو اِنسان جو!

ڪونہ ڪو ڪڇندو ڪڍهن
يا
نہ پوءِ پڇندو ڪڍهن-
ليکو پاپ-پڃ جو!
ڪونهي اِنساني ڪُلهن تي
بارُ ڪنهن ٻئي جنم جو!
○
ٻڌايو سارتر جي سوچ
اِنسان آهہ آزاد
مڪمل ذميوار!
هر نيتيءَ لاءِ ٻہ جڳت ڪي-
ڀاڙڻو آ صرف پاڻ تي!
نہ اِيشور تي آڌار ڪو
نہ ڌرم جو سهارو آ!
ڌرم دلاسو دل جو-
اِيشور اڳيان-
نصيب جيان!
○
ٻُڌايو سارتر جي سوچ
ناستڪ جي نا اُميدي
ڪونهي اَپراڌ اِنسان جو
هرڌا جي روشني هونءَ بہ
اَنڌڪار جي اُپج آ!

ڪانہ ٿي مڪت ڪڍهن!
هنڪائن جي سنديہ کان!
○
ٻُڌايو سارتر جي سوچ
ڌارمڪ لوڪ دنيا ۾
ڀڳيون اَڌ کان وڌ،
اَڻ ڀڳيا اَپراڌي پر
وينا آهن وچ ۾!
○
ٻُڌايو سارتر جي سوچ
اِنسان اَصل ۾ اَڪيلو
سدا لاءِ- هميشہ لاءِ!
ساٿ سَموارا هن جا
آڪيرا آهن عارضي!
○
ٻُڌايو سارتر جي سوچ
ڪنڌ اِنسان جو انچو-
ٿيو هستيواد کان!
بنا اِيشور جي دنيا ۾-
پاڻ سنڀاليو هن پاڻ سان!
ٻُڌايو سارتر جي سوچ-
منش پراڻي نِردوش
نہ جنم جو هن ڪي هوش

نہ جيون هن جي هٿ ۾!
نہ موت هٿيڪو هن لاءِ!
مليا هن کي هٿ ۾
بس حيلا ۽ سنجوڳ!

○

مان پرگهٽ شرير ۾-
جڳت منهنجي هستيءَ ۾-
ايشور جڳت جي هستيءَ ۾-
محسوس ٿيو آ صدين کان!

○

ناهہ جيون پيو ڪجهہ
هڪ ملن کانسواءِ؟
وجود تنهنجو-منهنجو
آهي سلامت اوستائين-
محسوُسڻ سلامت جيستائين!
هلڪي آ هٿ ڪا درد جي-
يا سگهہ سهڻ ۽ سوچڻ جي!

○

بس نيتي ئي خود ۾ هڪ آهہ
بنيادي فطرت اِنسان جي!
هستي ڪا اِيشور جي
ڪانهي ڪارگر تنهن ۾ !
وکٽي آزادي انسان
خريدي سلامتي اِيشور کان

ڪانہ آئي ڪم ڪڏهن!
اِنسان آ اَڏورو-
بنيادي آزاديءَ بنان
اگر مارڪس بہ ملي وڃي
ڪونہ پوندو پورو!

○

سارتر جي سوچ تي
سوچڻ وارا سوچيندا رهيا
نيٺ مڃائون مهما
سارتر جي سَچ جي!

○

ايشور جي ڪلپنا
يگن جو سهارو
ڪلپنا نيٺ بہ ڪلپنا-
سا پيا سا ڪانہ بٽي

○

ڪير بچائي- ايشور کي!
خود ايشور کان سواءِ-
ٿين جڏهن اَعلان-
اِشور جي موت جا!
ايشور انسان جي چت ۾-
وينو رهيو ڪنڌ وٺي!
نہ ٻاهر آيو- جتِ مان!

نہ چيتن ۾ - چُريو ڪڏهن!
نہ گم ٿيو - پوريءَ طرح!
نہ پرگهٽ ٿيو - پرڪاش ۾!

○

آخر هڪ ڏينهن،
سارتر ڪٿي آيو -
خبر اِها دکدائي
اِهور جي غيرحاضريءَ جي!
دنيا جو چوراهي تي!
هستيواد جي ٽِريءَ تي لکيل!
ڪانہ هئي ڪا هستي -
ڪنهن اِيشور جي -
دل سارتر جي پر دُکي ٿي!
خبر اِها دکدائي
ڪاش ڪو اُفواهہ هجي ها!

○

هونءَ بہ -
ڪؤڙا اکر چوڻ وارن کي،
چُپ ڪرائڻ جو
ءَ
اَهميت قبولڻ ۾
صَديُون لڳائڻ جو رواج
دنيا ۾
قائم رکيو آهي اسان
اجا تائين !

گيان-سُوٽر
اوشو

نَہ اَوَتار نہ پيغَمبر
نہ مَسيحا نہ تيرٿنڪر
اَڪين ڏٺو اِنسان اوشو
ڏنَدِ ڪَٽا هِڪڙي جَڻُ
ڏاهِن ڏٺي ڪَلجُگ ۾ !

○

نہ جنميو هو ڪڏهن هوُ
نہ هو موت هنجو ٿيو
ڌرتيءَ تي اوشو جڻ
هو ملاقات لاءِ آيو !

○

آچاريہ رَجنيش ڀَڳوانُ اوشو
سَڄَ کي سَڄُ چَوندو رَهيو
ڪِنِ ڀَلڪن تي وِهاريو هنکي
ڪن جي اکين ۾ ڀَرَ ڪُٽڪيو !

○

لَکُ ڪتابن جو سارُ هِن
سَمايو پنهنجي سوچ ۾
واٽيءَ جا جَڻُ بادل برسيا
سوچ جو ڪو ساوڻ آيو !

○

سِڏا رَستا سوچَ جا
ڪونہ قبوليا هن ڪڏهن !
مارگ ڏُکيا ۽ اَڙاوا پر
ڪونہ قبوليا ڪنهن ڪڏهن !

○

سياڻا سڀ جڻ اَواڪ
همٿ قبولڻ جي ڪانہ ڪئي
نا قبولڻ بہ مشڪل ڏسي
دُنيا اچرج ڏسندي رهي!

○

اَکبارن جوُن خبرون ڍير
لوڪ نندا جي روپ ۾
جهول ۾ هوُ رکندو رهيو
پڻ چپن ۾ مُرڪندو رهيو

○

هونءَ بہ
ڪوَڙا اکر چوڻ وارن کي
چُپ ڪرائڻ جو
۽
اَهميت قبولڻ ۾
صَدِيوُن لڳائڻ جو رواجُ
دُنيا ۾
قائم رکيو آهي اَسان
اَچا ٿائين !

○

نہ اَوتار هو نہ پيغَمبر
نہ مَسيحا نہ تير ٿنڪر
اَڪين ڏٺو اِنسان اوهو
ڏنَدِ ڪَٽا هِڪڙي جَڻُ
ڏاهِن ڏٺي ڪَلجڳ ۾ !

○

ڇو نہ ممڪن آ سنگم
آنند جو
سُکواد جو !
ٻُڌَ ۽ زوربا جو !
ڇو نہ ممڪن آ ملن
نئون هيءُ پيچرو پل
ضروري سمجهو هن، جَهان ۾ !
اوهو ڏيکاريو سُپنو اهو
اَسان کي کُليل اکين سان !

○

اَصلي ڌارمڪتا جي صَدقي
نقليءَ کان مُڪتي گُهري
ايشوَر کان جي ڪنارو ڪيو
نئين ڳالهہ تہ ڪانہ هئي
ٻُڌَ کي - مهاوير کي تہ
صديون بہ گذري وَيوُن !

○

نہ لهجو سَنهنجو هنجو
نہ سمجهڻ سوَلو هنکي
ڪٿن قبولي دُنيا پلا !

۽ ڪٿن وري سا اِنڪاري !

○

سنسڪارن جي جَڙتا اوس
پنهنجو ڪم ڪندي رهِي
اوهو جي اڳيان-پُٺيان
ديوارُون اُها چُڻدي رهي !

○

پرمپرا جو ماڻُ پنڱُ
ڪٿن ٻُڌي دُنيا سَهي
جُوان سوچ جي اڳيان
ڏاڏو آدم ڪٿن جُهڪي !

○

مَخملي ٽوپيءَ ۾ ڍَڪيلُ
خزانو نئين سوچ جو
چَقِمَقِي ڇهري سان
ريشمي ڪپہ ۾ ويڙهيل واٽي
۽ مُسڪرائيندڙ طَنز
پار هلندي وئي
عام-فهم عوام اڳيان !

○

ذَهِين لوڪن کي جهومايو هن
اوهو جو اِهو ئي ڪرشمو
جنهن اوهو کي اوهو بڻايو !
جڳ کي ڪٽيو ٿي ڪڏهن
۽ ڪڏهن جڳ کان هارايو !

○

اِنساني سُڀاوَ جي مريادا جي
ڪٿي آهه ڪا مريادا
سَچ کي نه مِنو ٻڌائڻ جي
ڪڏهن ڇڏيو تن کي اسان
○
سَچ کي سينگارڻ سان
سَچُ ڪونه رهي ٿو سَچُ
سَچ کي مِنو ٻڌائڻ سان
ڪونه بچي ٿو سَچُ
سَچ کي مِنو ٻڌائڻ ڪڏهن
ڪونه سمجهيو هن ضروري
پاڻ کي دُنيا ۾ بچائڻ
ڪونه سمجهيو هن ضروري !
○
نئين يُگ جي سوُليءَ جا
نوان نُسخا اِيجاد ڪيا
لِڪائي ته ڪونه سگهياسين پر
اَسان سُقراط سَيئي صاف ڪيا!
○
نه اوتار هو نه پَيغمبرُ
نه مسيحا نه تيرٿنڪَرُ
اڪين ڏنو اِنسان اوهو
ڏنگ ڪَٿا هِڪڙي چڻ
ڏاهن ڏني ڪَلجُڳ ۾!
○

سَچُ پُڇو ته
هن سنسار ۾
اَڇا ٿائين
اَصلي ڌرم نهيو ئي ڪونهي
جنهن کي
اِيشور جي ڏَپ جي ڍال نه کپي
۽ نه کپن جنهن کي
سُرڳ-جا پرم
يا نرڳ جي تلوار!
منش جي مَن کي مارڻ لاءِ!
○
سَچُ پڇو ته
سَڀُ وِهواس اَنڌا-
ٻُڌيءَ جا دُشمن آهن!
ڌارمڪ اِنسان لاءِ ڀلا
کهڙي ضرورت اِيشوَر جي!
○
سَچُ پُڇو ته
اِنسان جي هستيءِ
آهي جو نه خود ۾
پرماتما
پنهنجو پاڻ ۾!
○
سَچُ پُڇو ته
تِڪا ويڻ ٻه

ڪَٽُ ڪاڏل سوچ ڪي
ڪُونه سگهيا لوڏائي
وويڪ جي پرک سان
اَپنائڻ اُنهن کي
ڪُونه سياڻن به
سوَلو سمجهو!

○

سَچُ پُڇو ته
ڇو آهي ضرورت
منش کي ڪنهن ڌرم جي
سداچار ڪانسواءِ!

○

نَه اَوَتار هو نه پيغَمبر
نه مَسيحا نه تيرٿنڪر
اکن ڏٺو اِنسان اوهو
ڏند ڪٿا هڪڙي ڇڻ
ڏاهن ڏني ڪَلجُڳ ۾!

○

سَچُ پُڇو ته
توڪان اڳ
سڀ نيڪ ٺاڪ هوا!
تنهنجي هئڻ سان به
ڪٿي آ فرق ڪو!
تون به رهندين جڏهن
ڪُونه ڪو فرق پوندو!

ضروري بڻجڻ
تنهنجي آ ضرورت
تنهنجو وجود پر
اُبتڙ ٿو اَحساس ڏئي!
هايد ڪنهن کي
خبر ئي ڪانهي
تون آهين
يا هٽين ڪڏهن به!

○

سَچُ پڇو ته
ڇا صحيح ڇا غلط
طيءِ ڪندا ٿا رهن
سَماج
بي-سَمجهه!
وقت-وقت تي!
اَسان جي ڄاڻ بنان!
صحيح ۽ غلط
جڳهه بدلائيندا پنهنجو پاڻ ۾
ٿڪجي پيا آهن ويچارا!
اسين به قربان ٿا ڪريون
پنهنجي سمجهه
وقت اڳيان!

○

سَچُ پُڇو ته
ڌرم جي نالي ۾

پنٽ
پوٽيون پنهنجون اُٿلائيندا رهيا
دُڪان هلائڻ خاطر
چوڪيداري سونپي جنهن کي
اِيشور بڻجي ويو هڪ ڏينهن!
ساڪار ڪڏهن
ڪڏهن نراڪار
هٿيار هٿ ۾ کڻي
نڪري پيو نروار!
هن جو هڪڙو ئي ڪم!
منش جي من ۾
جِياري رکڻو ڊپ کي
منش جي مرڻ تائين!
○
هن چا هيو هو-
ديهه کي ٻه آدر ملي
آتما جيترو!
ديهه کان دوُر پڇڻ وارا
ڪئن ڪندا سنگم
ديهه ۽ آتما جو!
○
هن چاهيو هو
ديهه ۽ آتما وچ ۾
مَذهبي ديوار کي
دوُر ڪريون-
هن ئي دُنيا ۾!

ضروري هئا سوراخ
پُراڻي سمجهه کي ٽوڙڻ لاءِ
طنز ۽ مذاق جا!
○
هن چاهيو هو-
ديهه سان ڇو دُشمني ڪجي
۽ آتما سان دوستي اَڪيلي
ديهه ۽ آتما جو ملن
ملن پورب ۽ پشڇم جو!
نه سُک جو اَنادر-
نه آنند جو نرادر!
دنيا ۾ مهانگو سودو سوَچ جو
مفت مليو اوشو وٽان!
ٽامي جي ٽُڪرن جي ٽڪر ۾ ٻر
ڏُکي ٿي وئي-
سُڇاڻپ سون جِي!
○
جيستائين غلطيون دُهرايون
۽ پوءِ سُڌاريون
ڪونه ترسيا ڊڄڻا
اوشو ڌارا روڪڻ وارا...
ڇو ويهن ملڪن ٽالا لڳايا
پنهنجن-پنهنجن ديشن کي
اوشو هو
يا ڪو جوالا مُکي ويچارن جو!

اوهو جوُن غلطيون ڳڻڻ وارا
ڪونہ هئا غلط
دُنيا جي روايت ۾!
ويدن کي ديو-واڻي
ڇَوڻ وارا بہ اسين
اِنڪار ڪرڻ وارا بہ اَسين!
ڪئن ڪير ڪنهن کي ڏئي
ڪهڙي-ڪهڙي هاڻ مَيارا!
گُهٽو ڏيڻ چاهيو جِن
اوهو جي آواز کي
زهريلن زنجيرن سان
پنهنجا دُڪان
آباد رکڻ لاءِ
اُنهن کي بہ اوس
هنن جو اِيشور معاف ڪندو
جڏهن ڄاڻندا هو
تہ اَڻ ڄاڻ هئا!

مِرِتيوُ اُتسوَ ۾
نچڻ بہ لڳاسين
روئڻ بہ لڳاسين!
هو موَنُ هو
البت
مُسڪراهٽ هن جي
لهي آئي اسان جي اکين ۾!

ڏيندا رهنداسين اسين
مُسڪراهٽ اِها
هڪ-ٻئي کي
صدين تائين!
هلندي رهندي صدين تائين
اوهو ڌارا
ان مسڪراهٽ ۾!
هونءَ بہ
ڪوَڙا اکر چوڻ وارن کي
چُپ ڪرائڻ جو
ء
اهميت قبولڻ ۾ صدي لڳائڻ جو رواج
دُنيا ۾
قائم رکيو آهي اسان
اڃا تائين.

ديهہ ۽ آتما
ڄڻ آهي اَصل ۾ هڪ
دِيوارُوَن پر انيڪ
ديس ۽ ڌرم جوُن!

سرورق آخر
اُفق

ڌرتي ۽ آڪاش
آهن اِنسان جي اک ۾
ڀوَتڪ شُڪ
سَڌُ ڌرتيءَ جو سمجهوُن
۽ آنند اَڌياتم
جو
پانيوُن ڀڙاڏو آڪاش ۾!
ڪانهي ميل ٻِنهي جو مُشڪل
اَکين ڏسجي ٿو اُفق ۾!

○

ديهہ ۽ آتما
ڄڻ آه اَصل ۾ هڪ
دِيوارُوَن پر اَنيڪ
ديس ۽ ڌرم جوُن!

○

اِنساني فطرت اَصل ۾
نيتي ۽ وويڪ
ڪنڌا ۽ ڇَهبوُڪ

پوءِ ڪهڙي ڪم جا!

○

نه ڪو هاستر کپي
نه کپي هاستري ڪو
پنهنجو پاڻ سان ايمان
ڪافي آ اِنسان لاءِ!

○

اِنسان سڀ پاڻ ۾
ساڳي ٻيڙيءَ جا سوار
واٽ ساڳي منزل ساڳي
لَهون سار-سنڀال جي
سفر سٽائو ٿي وڃي!

○

واڻي ويس وڳا انيڪ
انيڪ ڌرم ۽ ديس
اَصلي پوشاڪ پر هِڪڙي
هڪڙو اڳم ديس!

○

دنيا جا دستور ڏِسن
روحاني واٽ اِهائي
پنڌ پر پنهنجا-پنهنجا
منزل ۾ ڪانه ٻيائي!

○

هيڪر نِهار اُفق ڏي
ڌرتي ملي آڪاش سان
وري جو نِهار اک ڪٽي
آڪاش ملي ٿو ڌرتيءَ سان!
ڪانهي جدا ٿي ٽِنِ ۾
۽ نه تو ۾ آ نه مون ۾
منش نگريءَ جا ماڻهو مِڙيئي
سُسِيل ڏِلِ وڏي ڪريون جي
مِٿيا جَڳَتُ ٻه مِنو لڳي!

NAME	PROF. NAMDEV TARACHANDANI
DATE & PLACE OF BIRTH	25.11.1946 (At Lukman Khairpur Sindh,Now Pakistan)
PROFESSION	EX.H.O.D. HINDI DEPTT. KAPADIA MAHILA COLLEGE, BHAVNAGAR.
RESI.ADDRESS	50, NARAYAN GARDENS, OFF GOTRI ROAD (OPP. YASH COMPLEX) VADODARA. 390021. MOBILE : 09918508942
OFFICE ADDRESS	DOTS AND COMS, 201 Senate Square, Tower B, Nr. Yash Complex, Gotri, Vadodara. 390021 Ph:+91 265 6458938/ 2342255
EMAIL	namdev@dotscoms.com namdevtarachandani@gmail.com
BOOKS	: JODA KATA : Novel . Sindhi . by Koonj Publication, Mumbai : VIKHOON : Short Stories by Sindhi Times Publicatio Ulhasnagar : ATHON SUR : Poetry. By Deep Shikha publication. mumbai (Edited Shyam Jaisinghani.) : ABOVE THREE BOOKS ARE PUBLISHED IN GUJARATI ALSO. : SINDHI KATHA SAHITYA : Collection in Criticism. by Indian Institute of Sindhology, Adipur : AAS PAS KHAN AAR PAR TARAF a book of Long Interview with Prof Harish Vaswani. : Sach Chawan Ji Chhoot" Collection of 'Rachna' Magazine Review column
EDITED BOOKS	: Chaliha Chorasi. Criticism of Prof. Harish Vaswani. (Awarded by Sahitya Akademi New Delhi) Lal Pushp Hiku Abhyas. Criticism on Lal Pushp.
AWARDS	: H. R. D. Central Govt., New DElhi For Gujarati novel VATTA OCHHA. : C. H. D. Central Govt., New DElhi For Poetry collection ATHON SUR. : Spl.Literature conribution award Rs.25000/-and Mimento by Akhil Bharat Sahit Sabha : Gaurav Puraskar. A Trophy and Rs 1 Lakh.by Sindhi Sahitya Academy.Gujarat. (09/07/2011)
TEXT BOOK	: ATHON SUR was a text Book for M. A. Sindhi. At Gujarat University.
ASSOCIATED WITH ORGANISATION (TIME TO TIME):	: Board of Studies, Bhavnagar University & Gujarat University : Board of Cultural Activities, Bhavnagar University. : Exe.member Gujarat Sahitya Akademi : Member of Advisory Board for Sindhi, Sahitya Akademi,New Delhi. : Member of Advisory Board for Sindhi, Bharatiya Jinan Peth, New Delhi.
RADIO AND DOORDARSHAN	Regular contribution on AIR since 1972 and several times at Door Darshan.
CONTRIBUTIONS IN NATIONAL ANTHOLOGIES	For Short Stories, Poems, criticism by Sahitya Akademi, New Delhi, Bharatiya Jinan Peth etc. Participation in National Seminars Since 30 years.
DRAMA	Many One act plays Staged, Directed ,Broadcasted, Published in Sindhi and Gujarati.
OTHER PUBLICATION	Regular contribution in all major Sindhi magazines . List of Over 100 Published criticisms is given in book SINDHI KATHA SAHITYA.
TRANSLATIONS	Many translation works published in Hindi and Gujarati
JOURNEY	Journey to many BUDHA places in India , Thailand, Singapore Nepal and also Dubai.
WEBSITE	www.tarachandani.com/namdev

[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]